

Programme Code: **D-10**

Programme: सारस्वतव्याकरणपदविका-पाठ्यक्रमः
(Diploma in Saraswata Vyakarana)

Duration: **01 (One) Year**

Medium: **Sanskrit**

- पाठ्यक्रम एकवर्षात्मको वर्तते।
- पाठ्यक्रमस्य पूर्णाङ्काः 400 निर्धारिताः।
- चत्वारि पत्राणि सन्ति, प्रत्येकस्मिन् पत्रे 80 अङ्काः निर्धारिताः।
- गृहकार्ये 10 अङ्काः, उपस्थितौ 10 अङ्काश्च।
- पाठ्यक्रमः संस्कृतमाध्यमेनैव भवति।

Course Code	Title	Internal	External	Marks
D- SV101	संज्ञासन्धिज्ञानम्	20	80	100
D- SV102	सुबन्तज्ञानं स्त्रीप्रत्ययश्च	20	80	100
D- SV103	समासं तिङन्तश्च	20	80	100
D- SV104	तिङन्तः तद्धितः कृदन्तश्च	20	80	100
Total				400

प्रथमपत्रम् - D- SV101

संज्ञासन्धिज्ञानम्

अङ्काः - 80

प्रथमभागः -

1. संज्ञाप्रक्रिया - 20 अङ्काः

द्वितीयभागः -

1. स्वरसन्धिप्रक्रिया - 15 अङ्काः
2. प्रकृतिभावसन्धिः - 15 अङ्काः

तृतीयभागः -

1. व्यञ्जनसन्धिः - 15 अङ्काः
2. विसर्गसन्धिः - 15 अङ्काः

पाठ्यग्रन्थः - सारस्वतव्याकरणम् -

सहायकग्रन्थाः -

1. सारस्वतव्याकरणम् (भाग -1-2) -
श्री नवकिशोर शास्त्री,
चौखम्बा संस्कृत संस्थानम्, वाराणसी।
2. सारस्वतव्याकरणम् -
पण्डितजीवानन्दविद्यासागरः,
कलिकाता सत्ययन्त्रम्।
3. व्याकरणशास्त्रस्येतिहासः -
आचार्यलोकमणिदाहालः,
भारतीय विद्या प्रकाशन, वाराणसी।
4. संस्कृत व्याकरणशास्त्र का इतिहास -
युधिष्ठिरमीमांसकः,
भारतीय प्राच्यविद्या प्रतिष्ठान, अजमेरा।

द्वितीयपत्रम् - D- SV102

सुबन्तज्ञानं स्त्रीप्रत्ययश्च

अङ्काः - 80

प्रथमभागः -

- 1.1. स्वरान्ताः पुँल्लिङ्गाः - 15 अङ्काः
- 1.2. स्वरान्ताः स्त्रीलिङ्गाः - 05 अङ्काः
- 1.3. स्वरान्ताः नपुंसकलिङ्गाः - 05 अङ्काः

द्वितीयभागः -

- 2.1. हसन्ताः पुँल्लिङ्गाः - 15 अङ्काः
- 2.2. हसन्ताः स्त्रीलिङ्गाः - 05 अङ्काः
- 2.3. हसन्ताः नपुंसकलिङ्गाः - 05 अङ्काः

तृतीयभागः -

- 3.1. युस्मद्-अस्मत्प्रक्रिया - 05 अङ्काः
- 3.2. आदेशविशेषाः - 03 अङ्काः
- 3.3. अव्ययानि - 02 अङ्काः

चतुर्थभागः -

- 4.1. स्त्रीप्रत्ययप्रक्रिया - 10 अङ्काः

पञ्चमभागः -

- 5.1. कारकप्रक्रिया - 10 अङ्काः

पाठ्यग्रन्थः - सारस्वतव्याकरणम् -

सहायकग्रन्थाः -

1. सारस्वतव्याकरणम् (भाग -1-2) -
श्री नवकिशोर शास्त्री,
चौखम्बा संस्कृत संस्थानम्, वाराणसी।
2. सारस्वतव्याकरणम् -
पण्डितजीवानन्दविद्यासागरः,
कलिकाता सत्ययन्त्रम्।
3. व्याकरणशास्त्रस्येतिहासः -
आचार्यलोकमणिदाहालः,
भारतीय विद्या प्रकाशन, वाराणसी।

तृतीयपत्रम् - D- SV103

समासं तिङन्तश्च

अङ्काः - 80

प्रथमभागः -

1.1. समासप्रक्रिया - 10 अङ्काः

द्वितीयभागः -

2.1. भ्वादिपरस्मैपदप्रक्रिया - 10 अङ्काः

2.2. भ्वादि-आत्मनेपदप्रक्रिया - 05 अङ्काः

2.3. भ्वादि-उभयपदप्रक्रिया - 05 अङ्काः

तृतीयभागः -

3.1. अदादिपरस्मैपदप्रक्रिया - 10 अङ्काः

3.2. अदादि-आत्मनेपदप्रक्रिया - 05 अङ्काः

3.3. अदादि-उभयपदप्रक्रिया - 05 अङ्काः

चतुर्थभागः -

3.1. जुहोत्यादिप्रक्रिया - 10 अङ्काः

3.2. दिवादिप्रक्रिया - 10 अङ्काः

3.3. स्वादिप्रक्रिया - 10 अङ्काः

पाठ्यग्रन्थः - सारस्वतव्याकरणम् -

सहायकग्रन्थाः -

1. सारस्वतव्याकरणम् (भाग -1-2) -
श्री नवकिशोर शास्त्री,
चौखम्बा संस्कृत संस्थानम्, वाराणसी।
2. सारस्वतव्याकरणम् -
पण्डितजीवानन्दविद्यासागरः,
कलिकाता सत्ययन्त्रम्।
3. व्याकरणशास्त्रस्येतिहासः -
आचार्यलोकमणिदाहालः,
भारतीय विद्या प्रकाशन, वाराणसी।
4. संस्कृत व्याकरणशास्त्र का इतिहास -
युधिष्ठिरमीमांसकः,
भारतीय प्राच्यविद्या प्रतिष्ठान, अजमेरा।

चतुर्थपत्रम् - D- SV104

तिङन्तः तद्धितः कृदन्तश्च

अङ्काः - 80

प्रथमभागः -

- 1.1. रुधादिप्रक्रिया - 10 अङ्काः
- 1.2. तनादिप्रक्रिया - 05 अङ्काः
- 1.3. तुदादिप्रक्रिया - 05 अङ्काः
- 1.4. ब्रयादिप्रक्रिया - 05 अङ्काः

द्वितीयभागः -

- 2.1. चतुरादिगणः - 05 अङ्काः
- 2.2. ण्यन्तप्रक्रिया - 05 अङ्काः
- 2.3. सप्रक्रिया - 05 अङ्काः
- 2.4. यङन्तप्रक्रिया - 05 अङ्काः
- 2.5. यङ्लुक्प्रक्रिया - 05 अङ्काः

तृतीयभागः -

- 3.1. नामधातुप्रक्रिया - 05 अङ्काः
- 3.2. आत्मनेपदप्रक्रिया - 05 अङ्काः
- 3.3. भावकर्मप्रक्रिया - 05 अङ्काः
- 3.4. लकारार्थप्रक्रिया - 05 अङ्काः

चतुर्थभागः -

- 4.1. कृदन्तप्रक्रिया - 10 अङ्काः

पाठ्यग्रन्थः - सारस्वतव्याकरणम् -

सहायकग्रन्थाः -

1. सारस्वतव्याकरणम् (भाग -1-2) -
श्री नवकिशोर शास्त्री,
चौखम्बा संस्कृत संस्थानम्, वाराणसी।
2. सारस्वतव्याकरणम् -
पण्डितजीवानन्दविद्यासागरः,
कलिकाता सत्ययन्त्रम्।
3. व्याकरणशास्त्रस्येतिहासः -
आचार्यलोकमणिदाहालः,
भारतीय विद्या प्रकाशन, वाराणसी।

अध्ययनसामग्री –

1. <https://ia804705.us.archive.org/18/items/in.ernet.dli.2015.403262/2015.403262.Laghu-Siddhanta.pdf>
2. https://archive.org/details/3_20200913_20200913_1432/%E0%A4%B8%E0%A4%82%E0%A4%B8%E0%A5%8D%E0%A4%95%E0%A5%83%E0%A4%A4%20%E0%A4%B5%E0%A5%8D%E0%A4%AF%E0%A4%BE%E0%A4%95%E0%A4%B0%E0%A4%A3%20%E0%A4%B6%E0%A4%BE%E0%A4%B8%E0%A5%8D%E0%A4%A4%E0%A5%8D%E0%A4%B0%20%E0%A4%95%E0%A4%BE%20%E0%A4%87%E0%A4%A4%E0%A4%BF%E0%A4%B9%E0%A4%BE%E0%A4%B8%20%E0%A4%AD%E0%A4%BE%E0%A4%97-%201-%20%E0%A4%AF%E0%A5%81%E0%A4%A7%E0%A4%BF%E0%A4%B7%E0%A5%8D%E0%A4%A0%E0%A4%BF%E0%A4%B0%20%E0%A4%AE%E0%A5%80%E0%A4%AE%E0%A4%BE%E0%A4%82%E0%A4%B8%E0%A4%95%20%E0%A4%9C%E0%A5%80/
3. <https://archive.org/details/in.ernet.dli.2015.552411>
4. <https://ia601500.us.archive.org/8/items/in.ernet.dli.2015.552411/2015.552411.Saraswata-Vyakarana.pdf>
5. <https://archive.org/details/in.ernet.dli.2015.326647>